विकिस्रोतः

നാരദപുരാണമ്- പൂർവാർധഃ/അധ്യായഃ 42

http://aksharamukha.appspot.com/api/website?source=Devanagari&target=Malayalam&preOptions=[]&postOptions=[]&nativize=false&url=https://sa.wikisource.org//sa.wikisource.org/s/4z8
< നാരദപുരാണമ്- പൂർവാർധഃ

ശ്രീനാരദ ഉവാച ..
കുതഃ സൃഷ്ടമിദം ബ്രഹ്മഞ്ജഗത്സ്ഥാവരജംഗമമ് ..
പ്രലയേ ച കമഭ്യേതി തന്മേ ബ്രൂഹി സനന്ദന .. 42-1 ..

സസാഗരഃ സഗഗനഃ സശൈലഃ സബലാഹകഃ ..
സഭൂമിഃ സാഗ്നിപവനോ ലോകോഽയം കേന നിർമിതഃ .. 42-2 ..

കഥം സൃഷ്ടാനി ഭൂതാനി കഥം വർണവിഭക്തയഃ ..
ശൗചാശൗചം കഥം തേഷാം ധർമാധർമവിധിഃ കഥമ് .. 42-3 ..

കീദൃശോ ജീവതാം ജീവഃ ക്വ വാ ഗച്ഛംതി യേ മൃതാഃ ..
അസ്മാല്ലോകാദമും ലോകം സർവം ശംസതു മേ ഭവാൻ .. 42-4 ..

സനംദന ഉവാച ..
ശൃണു നാരദ വക്ഷ്യാമി ചേതിഹാസം പുരാതനമ് ..
ഭൃഗുണാഭിഹിതം ശാസ്ത്രം ഭരദ്വാജായ പൃച്ഛതേ .. 42-5 ..

കൈലാസശിഖരേ ദൃഷ്ട്വാ ദീപ്യമാനം മഹൗജസമ് ..
ഭൃഗുമഹർഷിമാസീനം ഭരദ്വാജോഽന്വപൃച്ഛത .. 42-6 ..

ഭരദ്വാജ ഉവാച ..
കഥം ജീവോ വിചരതി നാനായോനിഷു സംതതമ് ..
കഥം മുക്തിശ്ച സംസാരാജ്ജായതേ തസ്യ മാനദ .. 42-7 ..

യശ്ച നാരായണഃ സ്രഷ്ടാ സ്വയംഭൂർഭഗവൻസ്വയമ് ..
സേവ്യസേവകഭാവേന വർതേതേ ഇതി തൗ സദാ .. 42-8 ..

പ്രവിശംതി ലയേ സർവേ യമീശം സചരാചരാഃ ..
ലോകാനാം രമണഃ സോഽയം നിർഗുണശ്ച നിരംജനഃ .. 42-9 ..

അനിർദശ്യോഽപ്രതർക്യശ്ച കഥം ജ്ഞായേത കൈർമുനേ ..
കഥമേനം പരാത്മാനം കാലശക്തിദുരന്വയമ് .. 42-10 ..

അതർക്യചരിതം വേദാഃ സ്തുവന്തി കഥമാദരാത് ..
ജീവോ ജീവത്വമുല്ലംഘ്യ കഥം ബ്രഹ്മ സമന്വയാത് .. 42-11 ..

ഏതദിച്ഛാമ്യഹം ശ്രോതും തന്മേ ബ്രൂഹി കൃപാനിധേ ..
ഏവം സ ഭഗവാൻപൃഷ്ടോ ഭരദ്വാജേന സംശയമ് .. 42-12 ..

മഹർഷിർബ്രഹ്മസംകാശഃ സർവം തസ്മൈ തതോഽബ്രവീത് ..
ഭൃഗുരുവാച ..
മാനസോ നാമ യഃ പൂർവോ വിശ്രുതോ വൈ മഹർഷിഭിഃ .. 42-13 ..

അനാദിനിധനോ ദേവസ്തഥാ തേഭ്യോഽജരാമരഃ ..
അവ്യക്ത ഇതി വിഖ്യാതഃ ശാശ്വതോഽഥാക്ഷയോഽവ്യയഃ .. 42-14 ..

യതഃ സൃഷ്ടാനി ഭൂതാനി ജായംതേ ച മ്രിയംതി ച ..
സോഽമൃജത്പ്രഥമം ദേവോ മഹാംതം നാമ നാമതഃ .. 42-15 ..

ആകാശമിതി വിഖ്യാതം സർവഭൂതധരഃ പ്രഭുഃ ..
ആകാശാദഭവദ്വാരി സലിലാദഗ്നിമാരുതൗ .. 42-16 ..

അഗ്നിമാരുതസംയോഗാത്തതഃ സമഭവന്മഹീ ..
തതസ്തേജോ മയം ദിവ്യം പദ്മം സൃഷ്ടം സ്വയംഭുവാ .. 42-17 ..

തസ്മാത്പദ്മാത്സമഭവദ്ബ്രഹ്മാ വേദമയോ വിധിഃ ..
അഹംകാര ഇതി ഖ്യാതഃ സർവഭൂതാത്മഭൂതകൃത് .. 42-18 ..

ബ്രഹ്മാ വൈ സ മഹാതേജാ യ ഏതേ പംച ധാതവഃ ..
ശൈലാസ്തസ്യാസ്ഥിസംഘാസ്തു മേദോ മാംസം ച മേദിനീ .. 42-19 ..

സമുദ്രാസ്തസ്യ രുധിരമാകാശമുദരം തഥാ ..
പവനശ്ചൈവ നിശ്വാസസ്തേജോഽഗ്നിർനിമ്നഗാഃ ശിരാഃ .. 42-20 ..

അഗ്നീഷോമൗ ച ചംദ്രാർകൗ നയനേ തസ്യ വിശ്രുതേ ..
നഭശ്ചോർധ്വശിരസ്തസ്യ ക്ഷിതിഃ പാദൗ ഭുജൗ ദിശഃ .. 42-21 ..

ദുർവിജ്ഞേയോ ഹ്യചിന്ത്യാത്മാ സിദ്ധൈരപി ന സംശയഃ ..
സ ഏഷ ഭഗവാന്വിഷ്ണുരനന്ത ഇതി വിശ്രുതഃ .. 42-22 ..

സർവഭൂതാത്മഭൂതസ്ഥോ ദുർവിജ്ഞേയോഽകൃതാത്മഭിഃ ..
അഹംകാരസ്യ യഃ സ്രഷ്ടാ സർവഭൂതഭവായ വൈ ..
തതഃ സമഭവദ്വിശ്വം പൃഷ്ടോഽഹം യദിഹ ത്വയാ .. 42-23 ..

ഭഗ്ദ്വാജ ഉവാച ..
ഗഗനസ്യ ദിശാം ചൈവ ഭൂതലസ്യാനിലസ്യ ച ..
കാന്യത്ര പരിമാണാനി സംശയം ഛിംധി തത്ത്വതഃ .. 42-24 ..

ഭൃഗുരുവാച ..
അനംതമേതദാകാശം സിദ്ധദൈവതസേവിതമ് ..
രമ്യം നാനാശ്രയാകീർണം യസ്യാംതോ നാധിഗമ്യതേ .. 42-25 ..

ഊർധ്വം ഗതേരധസ്താത്തു ചംദ്രാദിത്യൗ ന പശ്യതഃ ..
തത്ര ദേവാഃ സ്വയം ദീപ്താ ഭാസ്കരാഭാഗ്നിവർചസഃ .. 42-26 ..

തേ ചാപ്യന്തം ന പശ്യംതി നഭസഃ പ്രഥിതൗജസഃ ..
ദുർഗമത്വാദനംതത്വാദിതി മേ വദ മാനദ .. 42-27 ..

ഉപരിഷ്ടോപരിഷ്ടാത്തു പ്രജ്വലദ്ഭിഃ സ്വയംപ്രഭൈഃ ..
നിരുദ്ധമേതദാകാശം ഹ്യപ്രമേയം സുരൈരപി .. 42-28 ..

പൃഥിവ്യംതേ സമുദ്രാസ്തു സമുദ്രാംതേ തമഃ സ്മൃതമ് ..
തമസോഽംതേ ജലം പ്രാഹുർജലസ്യാംതേഽഗ്നിരേവ ച .. 42-29 ..

രസാതലാംതേ സലിലം ജലാംതേ പന്നഗാധിപാഃ ..
തദംതേ പുനരാകാശമാകാശാംതേ പുനർജലമ് .. 42-30 ..

ഏവമംതം ഭഗവതഃ പ്രമാണം സലിലസ്യ ച ..
അഗ്നിമാരുതതോയേഭ്യോ ദുർജ്ഞേയം ദൈവതൈരപി .. 42-31 ..

അഗ്നിമാരുതതോയാനാം വർണാ ക്ഷിതിതലസ്യ ച ..
ആകാശസദൃശാ ഹ്യേതേ ഭിദ്യംതേ തത്ത്വദർശനാത് .. 42-32 ..

പഠംതി ചൈവ മുനയഃ ശാസ്ത്രേഷു വിവിധേഷു ച ..
ത്രൈലോക്യേ സാഗരേ ചൈവ പ്രമാണം വിഹിതം യഥാ .. 42-33 ..

അദൃശ്യോ യസ്ത്വഗമ്യോ യഃ കഃ പ്രമാണമുദീരയേത് ..
സിദ്ധാനാം ദേവതാനാം ച പരിമിതാ യദാ ഗതിഃ .. 42-34 ..

തദാഗണ്യമനംതസ്യ നാമാനംതേതി വിശ്രുതമ് ..
നാമധേയാനുരൂപസ്യ മാനസസ്യ മഹാത്മനഃ .. 42-35 ..

യദാ തു ദിവ്യം യദ്രൂപം ഹ്രസതേ വർദ്ധതേ പുനഃ ..
കോഽന്യസ്തദ്വേദിതും ശക്യോ യോഽപി സ്യാത്തദ്വിധോഽപരഃ .. 42-36 ..

തതഃ പുഷ്കരതഃ സൃഷ്ടഃ സർവജ്ഞോ മൂർതിമാൻപ്രഭുഃ ..
ബ്രഹ്മാ ധർമമയഃ പൂർവഃ പ്രജാപതിരനുത്തമഃ .. 42-37 ..

ഭരദ്വാജ ഉവാച ..
പുഷ്കരോ യദി സംഭൂതോ ജ്യേഷ്ഠം ഭവതി പുഷ്കരമ് ..
ബ്രഹ്മാണം പൂർവജം ചാഹ ഭവാൻസംദേഹ ഏവ മേ .. 42-38 ..

ഭൃഗുരുവാച ..
മാനസസ്യേഹ യാ മൂർതിർബ്രഹ്മത്വം സമുപാഗതാ ..
തസ്യാസനവിധാനാർഥം പൃഥിവീ പദ്മമുച്യതേ .. 42-39 ..

കർണികാ തസ്യ പദ്മസ്യ മേരുർഗഗനമുച്ഛ്രിതഃ ..
തസ്യ മധ്യേ സ്ഥിതോ ലോകാൻസൃജത്യേഷ ജഗദ്വിധിഃ .. 42-40 ..

ഭരദ്വാജ ഉവാച ..
പ്രജാവിസർഗം വിവിധം കഥം സ സൃജതി പ്രഭുഃ ..
മേരുമധ്യേ സ്ഥിതോ ബ്രഹ്മാ തദ്ബഹിർദ്വിജസത്തമ .. 42-41 ..

ഭൃഗുരുവാച ..
പ്രജാവിസർഗം വിവിധം മാനസോ മനസാഽസൃജത് ..
സംരക്ഷണാർഥം ഭൂതാനാം സൃഷ്ടം പ്രഥമതോ ജലമ് .. 42-42 ..

യത്പ്രാണാഃ സർവഭൂതാനാം സൃഷ്ടം പ്രഥമതോ ജലമ് ..
യത്പ്രാണാഃ സർവഭൂതാനാം വർദ്ധംതേ യേന ച പ്രജാഃ .. 42-43 ..

പരിത്യക്താശ്ച നശ്യംതി തേനേദം സർവമാവൃത്തമ് ..
പൃഥിവീ പർവതാ മേഘാ മൂർതിമംതശ്ച യേ പരേ ..
സർവം തദ്വാരുണം ജ്ഞേയമാപസ്തസ്തംഭിരേ പുനഃ .. 42-44 ..

ഭരദ്വാജ ഉവാച ..
കഥം സലിലമുത്പന്നം കഥം ചൈവാഗ്നിമാരുതൗ ..
കഥം വാ മേദിനീ സൃഷ്ടേത്യത്ര മേ സംശയോ മഹാൻ .. 42-45 ..

ഭൃഗുരുവാച ..
ബ്രഹ്മകല്പേ പുരാ ബ്രഹ്മൻ ബ്രഹ്മർഷീണാം സമാഗമേ ..
ലോകസംഭവസംദേഹഃ സമുത്പന്നോ മഹാത്മനാമ് .. 42-46 ..

തേഽതിഷ്ഠംധ്യാനമാലംബ്യ മൗനമാസ്ഥായ നിശ്ചലാഃ ..
ത്യക്താഹാരാഃ സ്പർദ്ധമാനാ ദിവ്യം വർഷശതം ദ്വിജാഃ .. 42-47 ..

തേഷാം ബ്രഹ്മമയീ വാണീ സർവേഷാം ശ്രോത്രമാഗമത് ..
ദിവ്യാ സരസ്വതീ തത്ര സംബഭൂവ നഭസ്തലാത് .. 42-48 ..

പുരാസ്തിമിതമാകാശമനംതമചലോപമമ് ..
നഷ്ടചംദ്രാർകപവനം പ്രസുപ്തമിവ സംബഭൗ .. 42-49 ..

തതഃ സലിലമുത്പന്നം തമസീവ തമഃ പരമ് ..
തസ്മാച്ച സലിലോത്പീഡാദുദതിഷ്ഠത മാരുതഃ .. 42-50 ..

യഥാഭവനമച്ഛിദ്രം നിഃശബ്ദമിവ ലക്ഷ്യതേ ..
തച്ചാംഭസാ പൂര്യമാണം സശബ്ദം കുരുതേഽനിലഃ .. 42-51 ..

തഥാ സലിലസംരുദ്ധേ നഭസോഽംതം നിരംതരേ ..
ഭിത്ത്വാർണവതലം വായുഃ സമുത്പതതി ഘോഷവാൻ .. 42-52 ..

ഏഷു വാ ചരതേ വായുരർണവോത്പീഡസംഭവഃ ..

ആകാശസ്ഥാനമാസാദ്യ പ്രശാംതിം നാധിഗച്ഛതി .. 42-53 ..

തസ്മിന്വായ്വമ്ബുസംഘർഷേ ദീപ്തതേജാ മഹാബലഃ ..
പ്രാദുരാസീദൂർധ്വശിഖഃ കൃത്വാ നിസ്തിമിരം തമഃ .. 42-54 ..

അഗ്നിഃ പവനസംയുക്തഃ ഖം സമാക്ഷിപതേ ജലമ് ..
തദഗ്നിവായുസംപർകാദ്ഘനത്വമുപപദ്യതേ .. 42-55 ..

തസ്യാകാശം നിപതിതഃ സ്നേഹാത്തിഷ്ഠതി യോഽപരഃ ..
സ സംഘാതത്വമാപന്നോ ഭൂമിത്വമനുഗച്ഛതി .. 42-56 ..

രസാനാം സർവഗംധാനാം സ്നേഹാനാം പ്രാണിനാം തഥാ ..
ഭൂമിര്യോനിരിയം ജ്ഞേയാ യസ്യാഃ സർവം പ്രസൂയതേ .. 42-57 ..

ഭരദ്വാജ ഉവാച ..
യ ഏതേ ധാതവഃ പംച രക്ഷ്യാ യാനസൃജത്പ്രഭുഃ ..
ആവൃതാ യൈരിമേ ലോകാ മഹാഭൂതാഭിസംജ്ഞിതൈഃ .. 42-58 ..

യദാഽസൃജത്സഹസ്ത്രാണി ഭൂതാനാം സ മഹാമതിഃ ..
പശ്ചാത്തേഷ്വേവ ഭൂതത്വം കഥം സമുപപദ്യതേ .. 42-59 ..

ഭൃഗുരുവാച ..
അമിതാനി മഹാഷ്ടാനി യാംതി ഭൂതാനി സംഭവമ് ..
അതസ്തേഷാം മഹാഭൂതശബ്ദോഽയമുപപദ്യതേ .. 42-60 ..

ചേഷ്ടാ വായുഃ ഖമാകാശമൂഷ്മാഗ്നിഃ സലിലം ദ്രവഃ ..
പൃഥിവീ ചാത്ര സംഘാതഃ ശരീരം പാംചഭൗതികമ് .. 42-61 ..

ഇത്യതഃ പംചഭിര്യുക്തൈര്യുക്തം സ്ഥാവരജംഗമമ് ..
ശ്രോത്രേ ഘ്രാണോ രസഃ സ്പർശോ ദൃഷ്ടിശ്ചേംദ്രിയസംജ്ഞിതാഃ .. 42-62 ..

ഭരദ്വാജ ഉവാച ..
പംചഭിര്യദി ഭൂതൈസ്തു യുക്താഃ സ്ഥാവരജംഗമാഃ ..
സ്ഥാവരാണാം ന ദൃശ്യംതേ ശരീരേ പംച ധാതവഃ .. 42-63 ..

അനൂഷ്മണാമചേഷ്ടാനാം ഘനാനാം ചൈവ തത്ത്വതഃ ..
വൃക്ഷാണാം നോപലഭ്യംതേ ശരീരേ പംച ധാതവഃ .. 42-64 ..

ന ശൃണ്വംതി ന പശ്യംതി ന ഗംധരസവേദിനഃ ..
ന ച സ്പർശം ഹി ജാനംതി തേ കഥം പംച ധാതവഃ .. 42-65 ..

അദ്രവത്വാദനഗ്നിത്വാദഭൂമിത്വാദവായുതഃ ..
ആകാശസ്യാപ്രമേയത്വാദ്വൃക്ഷാണാം നാസ്തി ഭൗതികമ് .. 42-66 ..

ഭൃഗുരുവാച ..

ഘനാനാമപി വൃക്ഷണാമാകാശോഽസ്തി ന സംശയഃ ..
തേഷാം പുഷ്പഫലവ്യക്തിർനിത്യം സമുപപദ്യതേ .. 42-67 ..

ഊഷ്മതോ മ്ലായതേ പർണം ത്വക്ഫലം പുഷ്പമേവ ച ..
മ്ലായതേ ശീര്യതേ ചാപി സ്പർശസ്തേനാത്ര വിദ്യതേ .. 42-68 ..

വായ്വഗ്ന്യശനിനിർഘോഷൈഃ ഫലം പുഷ്പം വിശീര്യതേ ..
ശ്രോത്രേണ ഗൃഹ്യതേ ശബ്ദസ്തസ്മാച്ഛൃണ്വംതി പാദപാഃ .. 42-69 ..

വല്ലീ വേഷ്ടയതേ വൃക്ഷാൻസർവതശ്ചൈവ ഗച്ഛതി ..
നഹ്യദൃഷ്ടശ്ച മാർഗോഽസ്തി തസ്മാത്പശ്യംതി പാദപാഃ .. 42-70 ..

പുണ്യാപുണ്യൈസ്തഥാ ഗംധൈർധൂപൈശ്ച വിവിധൈരപി ..
അരോഗാഃ പുഷ്പിതാഃ സംതി തസ്മാജ്ജിഘ്രംതി പാദപാഃ .. 42-71 ..

സുഖദുഃഖയോർഗ്രഹണാച്ഛിന്നസ്യ ച വിരോഹണാത് ..
ജീവം പശ്യാമി വൃക്ഷാണാമചൈതന്യം ന വിദ്യതേ .. 42-72 ..

തേന തജ്ജലമാദത്തേ ജരയത്യഗ്നിമാരുതൗ ..
ആഹാരപരിണാമാച്ച സ്നഹോ വൃദ്ധിശ്ച ജായതേ .. 42-73 ..

ജംഗമാനാം ച സർവേഷാം ശരീരേ പംഞ്ച ധാതവഃ ..
പ്രത്യേകശഃ പ്രഭിദ്യംതേ യൈഃ ശരീരം വിചേഷ്ടതേ .. 42-74 ..

ത്വക് ച മാംസം തഥാസ്ഥീനി മജ്ജാ സ്നായുശ്ച പംചമഃ ..
ഇത്യേതദിഹ സംഘാതം ശരീരേ പൃഥിവീമയേ .. 42-75 ..

തേജോ ഹ്യഗ്നിസ്തഥാ ക്രോധശ്ചക്ഷുരുഷ്മാ തഥൈവ ച ..
അഗ്നിർജനയതേ യച്ച പംചാഗ്നേയാഃ ശരീരിണഃ .. 42-76 ..

ശ്രോത്രം ഘ്രാണം തഥാസ്യം ച ഹൃദയം കോഷ്ഠമേവ ച ..
ആകാശാത്പ്രാണിനാമേതേ ശരീരേ പംച ധാതവഃ .. 42-77 ..

ശ്ലേഷ്മാ പിത്തമഥ സ്വേദോ വസാ ശോണിതമേവ ച ..
ഇത്യാപഃ പംചധാ ദേഹേ ഭവംതി പ്രാണിനാം സദാ .. 42-78 ..

പ്രാണാത്പ്രീണയതേ പ്രാണീ വ്യാനാവ്ദ്യായച്ഛതേ തഥാ .. 42-79 ..
ഗച്ഛത്യപാനോഽധശ്ചൈവ സമാനോ ഹൃദ്യവസ്ഥിതഃ ..

ഉദാനാദുച്ഛ്വസിതീതി പഞ്ച (പ്രതി) ഭേദാച്ച ഭാഷതേ ..
ഇത്യേതേ വായവഃ പംച വേഷ്ടയംതീഹദേഹിനമ് .. 42-80 ..

ഭൂമേർഗംധഗുണാന്വേത്തി രസം ചാദ്ഭ്യഃ ശരീരവാൻ ..
തസ്യ ഗംധസ്യ വക്ഷ്യാമി വിസ്തരാഭിഹിതാൻഗുണാൻ .. 42-81 ..

ഇഷ്ടശ്ചാനുഷ്ടഗംധശ്ച മധുരഃ കടുരേവ ച ..
നിർഹാരീ സംഹതഃ സ്നിഗ്ധോ രുക്ഷോ വിശദ ഏവ ച .. 42-82 ..

ഏവം നവവിധോ ജ്ഞേയഃ പാർഥിവോ ഗംധവിസ്തരഃ ..
ജ്യോതിഃ പശ്യതി ചക്ഷുർഭ്യഃ സ്പർശം വേത്തി ച വായുനാ .. 42-83 ..

ശബ്ദഃ സ്പർശശ്ച രൂപം ച രസശ്ചാപി ഗുണാഃ സ്മൃതാഃ ..
രസജ്ഞാനം തു വക്ഷ്യാമി തന്മേ നിഗദതഃ ശ്രൃണു .. 42-84 ..

രസോ ബഹുവിധഃ പ്രോക്ത ഋഷിഭിഃ പ്രഥിതാത്മഭിഃ ..
മധുരോ ലവണസ്തിക്തഃ കഷായോഽമ്ലഃ കടുസ്തഥാ .. 42-85 ..

ഏഷ ഷഡ്വിധവിസ്താരോ രസോ വാരിമയഃ സ്മൃതഃ ..
ശബ്ദഃ സ്പർശശ്ച രൂപശ്ച ത്രിഗുണം ജ്യോതിരുച്യതേ .. 42-86 ..

ജ്യോതിഃ പശ്യതി രൂപാണി രൂപം ച ബഹുധാ സ്മൃതമ് ..
ഹ്രസ്വോ ദീർധസ്തഥാ സ്ഥൂലശ്ചതുരസ്രോഽണുവൃത്തവാൻ .. 42-87 ..

ശുക്ലഃ കൃഷ്ണസ്തഥാ രക്തോ നീലഃ പീതോഽരുണസ്തഥാ ..
കഠിനശ്ചിക്കണഃ ശ്ലക്ഷ്ണഃ പിച്ഛിലോ മൃദു ദാരുണഃ .. 42-88 ..

ഏവം ഷോഡശവിസ്താരോ ജ്യോതീരുപഗുണഃ സ്മൃതഃ ..
തത്രൈകഗുണമാകാശം ശബ്ദ ഇത്യേവ തത്സ്മൃതമ് .. 42-89 ..

തസ്യ ശബ്ദസ്യ വക്ഷ്യാമി വിസ്തരം വിവിധാത്മകമ് ..
ഷഡ്ജോ ഋഷഭഗാംധാരൗ മധ്യമോധൈവതസ്തഥാ .. 42-90 ..

പംചമശ്ചാപി വിജ്ഞേയസ്തഥാ ചാപി നിഷാദവാൻ ..
ഏഷ സപ്തവിധഃ പ്രോക്തോ ഗുണ ആകാശസംഭവഃ .. 42-91 ..

ഐശ്വർയ്യേണ തു സർവത്ര സ്ഥിതോഽപി പയഹാദിഷു ..
മൃദംഗഭേരീശംഖാനാം സ്തനയിത്നോ രഥസ്യ ച .. 42-92 ..

ഏവം ബഹുവിധാകാരഃ ശബ്ദ ആകാശസംഭവഃ ..
വായവ്യസ്തു ഗുണഃ സ്പർശഃ സ്പർശശ്ച ബഹുധാ സ്മൃതഃ .. 42-93 ..

ഉഷ്ണഃ ശീതഃ സുഖം ദുഃഖം സ്നിഗ്ധോ വിശദ ഏവ ച ..
തഥാ ഖരോ മൃദുഃ ശ്ലക്ഷ്ണോ ലവുർഗുരുതരോഽപി ച .. 42-94 ..

ശബ്ദസ്പർശൗ തു വിജ്ഞേയൗ ദ്വിഗുണൗ വായുരിത്യുത ..
ഏവമേകാദശവിധോ വായവ്യോ ഗുണ ഉച്യതേ .. 42-95 ..

ആകാശജം ശബ്ദമാഹുരേഭിർവായുഗുണൈഃ സഹ ..
അവ്യാഹതൈശ്ചേതയതേ നവേതി വിഷമാ ഗതിഃ .. 42-96 ..

ആപ്യായംതേ ച തേ നിത്യം ധാതവസ്തൈസ്തു ധാതുഭിഃ ..
ആപോഽഗ്നിർമാരുസ്ചൈവ നിത്യം ജാഗ്രതി ദേഹിഷു .. 42-97 ..

മൂലമേതേ ശരീരസ്യ വ്യാപ്യ പ്രാണാനിഹ സ്ഥിതാഃ ..
പാർഥിവം ധാതുമാസാദ്യ യഥാ ചേഷ്ടയതേ ബലീ .. 42-98 ..

ശ്രിതോ മൂർദ്ധാനമഗ്നിസ്തു ശരീരം പരിപാലയേത് ..
പ്രാണോ മൂർദ്ധനി വാഗ്നൗ ച വർതമാനോ വിചേഷ്ടതേ .. 42-99 ..

സ ജംതുഃ സർവഭൂതാത്മാ പുരുഷഃ സ സനാതനഃ ..
മനോ ബുദ്ധിരഹംകാരോ ഭൂതാനി വിഷയശ്ച സഃ .. 42-100 ..

ഏവം ത്വിഹ സ സർവത്ര പ്രാണൈസ്തു പരിപാല്യതേ ..
പൃഷ്ഠതസ്തു സമാനേന സ്വാം സ്വാം ഗതിമുപാശ്രിതഃ .. 42-101 ..

വസ്തിമൂലം ഗുദം ചൈവ പാവകം സമുപാശ്രിതഃ ..
വഹന്മൂത്രം പുരീഷം വാപ്യപാനഃ പരിവർതതേ .. 42-102 ..

പ്രയത്നേ കർമനിയമേ യ ഏകസ്ത്രിഷു വർതതേ ..
ഉദാന ഇതി തം പ്രാഹുരധ്യാത്മജ്ഞാനകോവിദാഃ .. 42-103 ..

സംധിഷ്വപി ച സർവേഷു സംനിവിഷ്ടസ്തഥാനിലഃ ..
ശരീരേഷു മനുഷ്യാണാം വ്യാന ഇത്യുപദിശ്യതേ .. 42-104 ..

ബാഹുഷ്വഗ്നിസ്തു വിതതഃ സമാനേന സമീരിതഃ ..
രസാന്വാരു(?) ദോഷാംശ്ച വർതയന്നതി ചേഷ്ടതേ .. 42-105 ..

അപാനപ്രാണയോർമധ്യേ പ്രാണാപാനസമീഹിതഃ ..
സമന്വിതസ്ത്വധിഷ്ഠാനം സമ്യക് പചതി പാവകഃ .. 42-106 ..

ആസ്പംഹി(?) പായുപര്യംതമംതേ സ്യാദ്ഗുദസംജ്ഞിതേ ..
രേതസ്തസ്മാത്പ്രജായംതേ സർവസ്രോതാംസി ദേഹിനാമ് .. 42-107 ..

പ്രാണാനാം സന്നിപാതാശ്ച സന്നിപാതഃ പ്രജായതേ ..
ഊഷ്മാ ചാഗ്നിരിതി ജ്ഞേയോ യോഽന്നം പചതി ദേഹിനാമ് .. 42-108 ..

അഗ്നിവേഗവഹഃ പ്രാണോ ഗുദാംതേ പ്രതിഹന്യതേ ..
സ ഊർധ്വമാഗമ്യ പുനഃ സമുത്ക്ഷിപതി പാവകമ് .. 42-109 ..

പക്വാശയസ്ത്വധോ നാഭ്യാ ഊർധ്വമാമാശയഃ സ്മൃതഃ ..
നാഭിമൂലേ ശരീരസ്യ സർവേ പ്രാണാശ്ച സംസ്ഥിതാഃ .. 42-110 ..

പ്രസ്ഥിതാ ഹൃദയാത്സർവേ തിര്യഗൂർധ്ദമധസ്തഥാ ..
വഹംത്യന്നരസാന്നാഡ്യോ ദശപ്രാണപ്രചോദിതാഃ .. 42-111 ..

ഏഷ മാർഗോഽപി യോഗാനാം യേന ഗച്ഛന്തി തത്പദമ് ..
ജിതക്ലമാഃ സമാ ധീരാ മൂർദ്ധന്യാത്മാനമാദധൻ .. 42-112 ..

ഏവം സർവേഷു വിഹിതപ്രാണാപാനേഷു ദേഹിനാമ് ..
തസ്മിൻസമിധ്യതേ നിത്യമഗ്നിഃ സ്ഥാല്യാമിവാഹിതഃ .. 42-113 ..

ഇതി ശ്രീബൃഹന്നാരദീയപുരാണേ പൂർവഭാഗേ ദ്വിതീയപാദേ ഭൃഗുഭരദ്വാജസംവാദേ ജഗദുത്പത്തിവർണനം നാമ ദ്വിചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ ..
